

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра **_Фінансового менеджменту та фондового ринку**

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня бакалавра зі спеціальності
072 Фінанси, банківська справа та страхування
освітньо-професійна програма
Фінанси, фінансовий менеджмент та страхування
на тему: «Фінансова стійкість комерційного банку»

Виконавець:

студентка ЦЗВФН

Зарєчна Анастасія Сергіївна

/підпис/

Науковий керівник:

к.е.н., доцент

Лапіна Ірина Сергіївна

/підпис/

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. У нинішній ситуації виклики, з якими стикаються комерційні банки у своїй взаємодії з макроекономічним середовищем, є надзвичайно важливими. Це середовище характеризується своєю динамічною, мінливою та нестабільною природою, а її різні компоненти постійно зазнають змін у різних напрямках і з різною швидкістю. Передбачити ці зміни часто важко, і навіть якщо прогнози зроблені, вони не завжди можуть узгоджуватися з фактичними результатами.

Враховуючи ескалацію загроз безпеці банківського сектору, вкрай важливим є вивчення фундаментальних аспектів та характеристик ефективного управління фінансовою стійкістю банківської установи. Це пов'язано з тим, що будь-яке коливання рівня фінансової стабільності, яке охоплює комплексну оцінку показників фінансової ефективності, може мати як згубні наслідки для фінансової безпеки банку, так і запропонувати значні конкурентні переваги. Стабільність комерційних банків не лише служить основою для стабільної банківської системи, але й відіграє ключову роль у проведенні успішних економічних реформ і сприянні макроекономічному зростанню.

У нинішньому бурхливому сьогоденні фінансова стабільність є важливою умовою для ефективної роботи фінансового ринку та його учасників. У контексті комерційного банку фінансова стійкість означає постійну здатність банку виконувати свої обов'язки та досягати прибутковості на задовільному рівні для успішної роботи в умовах конкуренції. Крім того, це передбачає стимулювання фінансового зростання шляхом перетворення ресурсів і зниження ризиків, а також протистояння впливу зовнішніх і внутрішніх факторів середовища.

Щоб комерційний банк вважався успішним, він повинен вселити впевненість у суспільство щодо своєї здатності залишатися фінансово стабільним серед численних зовнішніх чинників, з якими він стикається. У епоху цифровізації банки змушені впроваджувати безліч інноваційних технологій, щоб покращити можливості онлайн-банкінгу та розширити спектр послуг віддаленого доступу. Незважаючи на те, що ці досягнення пропонують значні переваги, аспект фінансової безпеки продовжує залишатися вирішальним фактором для окремих осіб при виборі комерційного банку, особливо під час фінансової невизначеності та особливо у воєнний час.

Вирішенню завдань, пов'язаних із підтримкою фінансової стійкості банків та забезпеченням її належного рівня, присвятили свої дослідження численні вітчизняні та закордонні вчені. Серед цих науковців – Л.О. Аксьонова, М.М. Богун, О.В. Дзюблюк, В.В. Вітлінський, Ю.С.Довгаль, В.В. Коваленко, О.В. Крухмаль, В.В.Рисін, Склеповий Є.В. та ін. Однак для вирішення проблем підтримки фінансової стійкості банківського сектору України, зокрема щодо комерційних банків, необхідні подальші дослідження. Це дослідження має розглянути ризики та загрози, з якими стикаються

фінансові установи в умовах нестабільності міжнародних фінансових ринків, а також впливу військових дій на фінансовий сектор країни.

Метою роботи є дослідження теоретичних та практичних положень щодо управління фінансовою стійкістю комерційних банків та розробка рекомендацій щодо ефективних шляхів її забезпечення.

Завдання дослідження:

- дослідження сутності фінансової стійкості комерційного банку;
- визначення основних чинників, що впливають на рівень фінансової стійкості банку;
- дослідження методичних підходів щодо аналізу та оцінки фінансової стійкості комерційного банку;
- проведення аналізу фінансово-економічної діяльності банку АТ «Райффайзен Банк»;
- проведення аналізу показників фінансової стійкості комерційного банку АТ «Райффайзен Банк»;
- оцінити вплив рентабельності на фінансову стійкість банку АТ «Райффайзен Банк»;
- дослідження напрямів підвищення фінансової стійкості за рахунок побудови системи антикризового управління комерційного банку;
- надання рекомендацій щодо підвищення фінансової стійкості АТ «Райффайзен Банк».

Об'єктом дослідження є процеси управління фінансовою стійкістю комерційного банку АТ «Райффайзен Банк».

Предметом дослідження є теоретичні та практичні основи забезпечення фінансової стійкості комерційних банків.

Методи дослідження. Для досягнення поставленої мети в роботі було використано такі методи наукового дослідження: метод теоретичного узагальнення – для обґрунтування сутності фінансової стійкості банку; метод аналізу та синтезу – для визначення основних методів та заходів щодо забезпечення фінансової стійкості банку; метод статистичного аналізу – для проведення аналізу фінансового стану банку та оцінки його фінансової стійкості; графічно-табличний метод – для візуалізації розрахованих даних і схематичного зображення основних результатів роботи; метод моделювання – для визначення прогностичного рівня показників фінансової стійкості банку.

Інформаційною базою дослідження виступали чинні нормативні та законодавчі акти, які регулюють банківську діяльність, офіційні матеріали Національного банку України, напрацювання вітчизняних та зарубіжних науковців, в яких висвітлені проблеми управління фінансовою стійкістю банку, статті у періодичних виданнях, офіційний сайт банку та фінансова звітність АТ «Райффайзен Банк».

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота бакалавра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, використаних джерел, додатків. Загальний обсяг роботи становить 83 сторінок (без додатків). Робота містить 14 рисунків, 18 таблиць та 3 додатка. Список використаних джерел містить 40 найменувань.

Публікації. Матеріали дипломного дослідження були висвітлені на VIII Студентській науково-практичній конференції факультету фінансів та банківської справи ОНЕУ «Стабілізація фінансово-економічної системи України» (24 квітня, 2024 рік.). Тема доповіді: «Забезпечення фінансової стійкості та надійності фінансової установи в умовах воєнного стану»

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі **«Теоретико-методичні основи фінансової стійкості комерційного банку»** визначено теоретичні аспекти сутності та основні складові фінансової стійкості комерційного банку. Визначені чинники та особливості забезпечення фінансової стійкості банку. Охарактеризовані особливості методів оцінювання фінансової стійкості комерційного банку.

У другому розділі **«Аналіз фінансової стійкості комерційного банку (на прикладі АТ «Райффайзен Банк»)»** охарактеризована фінансово-економічна діяльність комерційного банку АТ «Райффайзен Банк» на ринку банківських послуг України. Проведено аналіз основних показників діяльності банку АТ «Райффайзен Банк». Досліджені особливості забезпечення фінансової стійкості банку.

У третьому розділі **«Напрями підвищення фінансової стійкості комерційних банків»** розглядаються можливості побудови системи антикризового управління фінансовою стійкістю АТ «Райффайзен Банк». Також надані рекомендації щодо підвищення фінансової стійкості комерційного банку АТ «Райффайзен Банк».

ВИСНОВКИ

Згідно з отриманими результатами в процесі дослідження можна зробити наступні висновки.

1. Якісною характеристикою фінансового стану банку є його фінансова стійкість, яка визначається достатністю, збалансованістю та оптимальним співвідношенням фінансових ресурсів і активів при збереженні достатньої ліквідності та платоспроможності. Це також передбачає максимізацію прибутку, мінімізацію ризиків і здатність протистояти несподіваним збиткам для забезпечення ефективного функціонування. Стабільний фінансовий стан дозволяє комерційному банку ефективно працювати, досягати поставлених цілей та мінімізувати різні ризики на ринку фінансових послуг. Це також дозволяє банку підтримувати та відновлювати життєздатність у разі раптових збоїв. Управління фінансовою стійкістю банків потребує об'єктивної оцінки її поточного та бажаного стану, ефективного управління фінансовими ресурсами установи та прийняття рішень, що сприяють фінансовій стабільності..

2. Стійкість комерційного банку формується безліччю факторів, які різноманітні за своєю природою, спрямованістю та формами ідентифікації. Вкрай важливо систематично організувати ці фактори. Ця систематизація служить багатьом цілям: по-перше, як методологічний інструмент для вивчення фінансової стабільності; по-друге, як основу для кількісної оцінки взаємозв'язків між цими факторами та прогнозування майбутніх подій; і по-третє, як керівництво для пропонування вдосконалення для підвищення стійкості, враховуючи всі відповідні фактори. Фактори, що впливають на фінансову стабільність банківського сектору, класифіковано з урахуванням його унікальних вимог. Екзогенні фактори охоплюють економічні, глобалізаційні, фінансові, політичні та соціальні впливи, тоді як ендогенні фактори складаються з фінансових та економічних аспектів, організаційних та функціональних елементів, правових та інформаційних міркувань, а також технологічних факторів.

3. Встановлюючи основу для підтримки фінансової стабільності в державі, вкрай важливо враховувати тенденції, що постійно змінюються у фінансовому ландшафті. Загрози постійно змінюються, розширюються, трансформуються та породжують абсолютно нові. Крім того, з'являються нові ризики та стає очевидним їхній сукупний вплив. У середовищі дефіциту ресурсів очікування клієнтів продовжують зростати, і в гру вступають нові технології та аналітичні інструменти. Тому для кожного банку вкрай необхідно запровадити комплексну програму, спрямовану на посилення заходів щодо виявлення, категоризації, прогнозування та пом'якшення потенційних загроз. Водночас система аналізу та оцінки рівня фінансової стійкості банку повинна володіти певними ключовими атрибутами. Це повна автоматизація процесів прийняття рішень з мінімальним людським втручанням, інтеграція передових аналітичних моделей, здатних враховувати викривлену інформацію, встановлення гнучких і продуктивних партнерських відносин із клієнтами та здатність адаптуватися до змін, зберігаючи стійкість..

4. Дослідження було зосереджено на матеріалах АТ «Райффайзен Банк». З 2020 по 2023 рік банк пережив значне розширення, про що свідчить безперервне зростання загальної валютної суми на балансі на 69,57%, у тому числі зростання зобов'язань на 68,51%. Власний капітал також зріс на 77,21%. Більшу частину пасивів банку складають пасиви, які складають 84-88% від загальної суми. Динаміка, склад і структура активів відповідають основним принципам і стратегії розвитку банку. Однак для подальшого прискорення зростання активів необхідні коригування для збільшення частки кредитного портфеля та портфеля цінних паперів, уповільнюючи при цьому зростання інших активів.

5. Наступним кроком було проведено перевірку показників фінансової стійкості банку. Оцінку фінансової стійкості банку можна провести через оцінку його прибутковості, рівня ризику та рівня ліквідності. На міжнародному рівні фінансові операції комерційних банків регулюються набором стандартів економічної ліквідності, які впроваджуються центральними регуляторними органами. Ці стандарти служать для захисту

інтересів клієнтів і вкладників, а також забезпечують загальну фінансову надійність банків. Протягом аналізованого періоду всі нормативи ліквідності залишалися на рівні встановлених нормативів.

Банк демонструє високий рівень власного капіталу та надійності, оскільки він володіє достатніми внутрішніми коштами, які можуть бути спрямовані на кредити для бізнесу та інвестиції. Про це свідчить коефіцієнт надійності, який демонструє здатність банку залучати додаткові кошти для розширення фінансової діяльності. Протягом чотирьох років банк стабільно підтримував показник достатності капіталу, який відповідає галузевим стандартам, таким чином посилюючи захист власного капіталу, інвестуючи його в основні засоби та нематеріальні активи. Крім того, банк вжив суттєвих заходів для посилення збереження доходних активів за рахунок власного капіталу. Про це свідчить поступове збільшення коефіцієнта захисту власного капіталу, що відображає частку власного капіталу, інвестованого в нерухомість. Таким чином банк ефективно захистив свої кошти від несприятливих наслідків інфляційного знецінення, оскільки нерухомість зберігає стабільну та високу вартість. Коефіцієнт мультиплікатора капіталу постійно відповідає оптимальному діапазону 12-15 протягом чотирьох років. Цей коефіцієнт є ключовим показником, оскільки він гарантує, що власний капітал банку адекватно покриває будь-які потенційні збитки, понесені його активами. Вищий мультиплікатор означає підвищений ризик банкрутства для банку. Одночасно зі збільшенням мультиплікатора зростає і потенціал банку для отримання більших прибутків для своїх акціонерів. Із зростанням значення мультиплікатора капіталу протягом розглянутого періоду часу банк відкриває шляхи для розширення прибуткових операцій.

6. Ефективність, фінансову політику та управлінську компетентність банку можна точно виміряти, вивчивши його прибутковість та показники рентабельності. Проаналізувавши діяльність банку, ми дійшли висновку, що він працює ефективно. Зменшення прибутковості в 2022 році не є результатом поганого менеджменту, а скоріше є результатом системних проблем банківської галузі в Україні та воєнними діями на території країни.

Використовуючи лінійну регресійну модель, було оцінено фінансову стійкість банків і зроблено прогноз показника чистого спреда банку в 2024 році, що дало прогнозоване значення 24,21%.

7. Дослідження показало, що систему показників механізму антикризового управління фінансовою стійкістю слід розробляти на основі науково обґрунтованих принципів і фундаментальних концепцій.

Ефективність антикризових заходів та оцінка якості антикризового управління залежить від встановлення набору індикаторів та визначення комплексного індикатора управління фінансовою стійкістю банку шляхом їх консолідації. Досягнення оптимальної ефективності управління є вирішальним аспектом підвищення загальної ефективності роботи банківської установи.

В роботі був розрахований інтегральний показник антикризової стійкості для АТ «Райффайзен Банк». Аналізуючи отриманий діапазон

значень інтегрального показника, можна зробити висновок, що АТ «Райффайзен Банк» продемонстрував гідний оцінки рівень стійкості протягом аналізованого періоду. Таким чином, АТ «Райффайзен Банк» може ефективно вирішувати свої стратегічні завдання, а саме: точно оцінювати рівень антикризової стійкості та визначати найбільш доцільний розвиток стратегія, що базується на наявному рівні антикризової стійкості

8. Проведений аналіз дозволив рекомендувати наступні шляхи підвищення фінансової стійкості комерційних банків в Україні на фінансовому ринку:

1) Підвищення ефективності інституту персональних менеджерів в управлінні бізнесом клієнтів.

2) Надання пріоритету розвитку роздрібних послуг і розповсюдженню стандартизованих масових товарів.

3) Орієнтація на корпоративних клієнтів у секторі середнього та малого бізнесу.

4) Розширення мережі з основним акцентом на просуванні роздрібною продукції та кредитуванні малого та середнього бізнесу.

5) Вихід у сферу послуг проектного фінансування.

6) Розширення сфери банківської діяльності.

7) Забезпечення постійного досягнення поточного рівня прибутковості капіталу та активів.

8) Розширення надання комісійних послуг клієнтам з метою збільшення частки чистого непроцентного доходу в загальній структурі доходу.

9) Зростання середнього обсягу бізнесу на одну точку продажу.

10) Розширення ресурсної бази за рахунок залучення коштів як вітчизняних, так і іноземних банків, а також інших фінансових установ.

11) Впроваджуючи масштабний реінжиніринг і стандартизацію важливих бізнес-процесів, можна гарантувати досягнення першокласного зростання бізнесу. Крім того, впровадження передових інформаційних технологій підвищить якість та ефективність обслуговування клієнтів.

12) Основною метою на найближчий час є збільшення продажів банківських продуктів за рахунок поступової модернізації та розширення мережі операційних підрозділів.

Отже, з метою підвищення фінансової стійкості комерційних банків запропоновано різні заходи. Прийняття цих рекомендацій призведе до сприятливого впливу на фінансові операції банківських установ і позитивно вплине на кінцеві фінансові результати їх діяльності.

АНОТАЦІЯ

Зарєчна А. С. «Фінансова стійкість комерційного банку»
кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня бакалавра зі спеціальності
«072 Фінанси, банківська справа та страхування»
освітньо-професійна програма Фінанси, фінансовий менеджмент та страхування
Одеський національний економічний університет
м. Одеса, 2024 рік

Кваліфікаційна робота бакалавра складається з трьох розділів. Об'єктом дослідження є процеси управління фінансовою стійкістю комерційного банку АТ «Райффайзен Банк». Предметом дослідження є теоретичні та практичні основи забезпечення фінансовою стійкістю комерційних банків.

У роботі визначаються теоретичні засади управління фінансовою стійкістю комерційного банку. Проведений аналіз результатів діяльності банку та визначена позиція банку на ринку фінансових послуг. Досліджені джерела формування фінансових ресурсів та напрямки їх використання, а також аналіз фінансової стійкості АТ «Райффайзен Банк» на основі нормативних показників.

В третьому розділі пропонуються шляхи підвищення фінансової стійкості АТ «Райффайзен Банк».

Ключові слова: комерційний банк, фінансова стійкість, платоспроможність, ліквідність, прибутковість, ресурси.

ANNOTATION

Zariechna A. "Financial stability of a commercial bank"

qualification work for a bachelor's degree in the specialty
"072 Finance, Banking and Insurance"
educational and professional program Finance, Financial Management and Insurance
Odesa National Economic University, Odesa, 2024

The bachelor's qualification work consists of three sections. The object of the research is the financial stability management processes of the commercial bank JSC Raiffeisen Bank. The subject of the study is the theoretical and practical foundations of ensuring the financial stability of commercial banks.

The paper defines the theoretical principles of managing the financial stability of a commercial bank. The analysis of the results of the bank's activity was carried out and the position of the bank in the market of financial services was determined. The sources of the formation of financial resources and directions of their use, as well as the analysis of the financial stability of Raiffeisen Bank JSC based on regulatory indicators, were studied.

The third section offers ways to increase the financial stability of JSC Raiffeisen Bank.

Keywords: commercial bank, financial stability, solvency, liquidity, profitability, resources